

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
J a k o b D i m n i k,
učitelj v Ljubljani.

Št. 21. Ljubljana, 1. listopada 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: E. Gangl: Simonu Gregorčiču. — „S.“: Deželna učiteljska konferencija v Gorici. — Ivan Okorn: Misli o ponavljalni šoli. — E. Lah: Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko. — Književnost. — Listek. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listnica upravnštva.

SIMONU GREGORČIČU.

(K petdesetletnici njegovega rojstva.)

V délih svojih živel sám boš večno.

A. Aškerc.

V délih svojih živel sám boš večno,
Mož, ki redki svoj praznuješ god!
Náte bratov zrè Slovenov rod,
Ki oslavlil mater mu nesrečno.
In navdušeno ob uri tej
Širi glas se preko naših mej:
V délih svojih živel sám boš večno! . . .

Bratom, sestram si preblagi brat:
V svojem srci srca naša družiš,
Neomajno svéti stvári služiš,
Pesmij zlatih zlati svoj zaklád
V rádot nam ljubeče si podaril
In globoko v prsih ti razžaril
Ž njimi si ljubezni ogenj vroč.
Pol stoletja je preteklost vzela,
Ko ti žitja luč je zagorela,
In resnobnih dnij nemila moč
Znake v dušo črtati začela . . .

Kar je v tebi in okolo tebe
 V teku let viharnih se godilo,
 V knjigi pesmij se je ohranilo,
 V nji odkril si jasno svetu — sebe!
 In mi slušamo te srčne glase:
 Zdaj veseli so in zdaj resnobni,
 Časih blaženstvo iz njih zasije,
 Časih govoré o sili zlobni . . .
 In takó v sedanje resne čase
 Govor se óglašá — poezije!
 Vidiš? . . . V koči sredi cvètnih léh
 Devi je družníca tvoja knjiga:
 Bere, in britkost ji prsi dviga,
 In na lici ziblje se nasméh.
 Družbi zbrani v dómu svètlem, čuj,
 V srca vroča pesem tvoja sega,
 In v nebó se potlej glas razlega:
 „Ljubljenca nam pevca Bog varúj!“
 Spremljaj ta ljubezen te povsodi,
 Srečen, blažen in poslavljen bodi!

Dóbo vidim pred seboj povšečno:
 V tvoj spomin praznuje časten god
 Bratov zložnih pomlajeni rod,
 Ki si mater mu oslavlil srečno.
 In jednako kot ob uri tej
 Širi glas se zdušen preko mej:
 V délih svojih žível sám boš večno! . . . E. Gangl.

Deželna učiteljska konferencija v Gorici.

(Dalje.)

Isto, kar slovenski, je povedal tudi v italijanskem jeziku, le oblika je nekoliko različna, naposled pride na nadaljevalne tečaje in pravi, da se je konečno tudi tukaj uvelo verstvo kot učni predmet, ker vera je jedina trdna podlaga pravi morali:

Potem nadaljuje:

A glej! Tu se vzdigne cela vrsta novotarjev na polju pedagogike, ki trdi, da morala je odvisna od vsakoršne vere; da ni res, da se povzdigne pravnost pri mladini, ako se uvede v šolah verstvo kot učni predmet: da je treba tedaj opirati reformo pedagogike edino le na če-

ščenje razuma, in da je treba izključiti vsakoršno avtoriteto in vsakoršno pozitivno vero in učiti svetno moralo. Ali so take trditve resnične, ali so napačne, to vprašanje je velikanske važnosti. Dolžnost nam je tedaj, da je povsem vestno in natančno pretresujemo.

Ali predno se začnemo baviti s toli važnim vprašanjem, moramo vedeti, kajti drugače tavamo po temoti, kaj nam pomeni „svetna morala“. Odgovor temu vprašanju imamo pripravljen: svetna morala je skupnost načel ali pravil, lastnih vsem ljudem vseh časov in vseh ver, katera naj vodijo človeka v njegovem dejanju, z namenom, da se varuje slabega in da dela dobro.

Sedaj ko imamo pojem svetne morale, pogledjmo njeno vrednost in prepričajmo se, ali obstane pred kritiko, to je, ali more biti podlaga neizpodbitnim pravilom, ki naj vodijo medsebojno življenje ljudi, ali more vzbuditi in utrditi npravstveni čut v mladini.

Zgodovina nas uči, da vsi narodi so čutili potrebo po veri, v kateri se časti neko najvišje bitje, in da vsled vere so se čutili vezane na moralo.

Kaj pravi o tem Seneca?

Omnibus insita de Diis opinio est, nec ulla gens usquam est adeo extra leges moresque proiecta, ut non aliquos deos esse credat. In Plutarh pravi:

„Potuj po celem svetu: najdeš mogoče mesta brez obzidja, brez dobro zidanih hiš, brez denarja, brez telovadnic, brez gledališč, ali ne brez svetišč, brez žrtev“. -- To potrjuje tudi Ciceron, to spričujejo tudi razmere sedanjih narodov. Dokazano je tedaj, da pri vsih narodih sta češčenje božanstva in vera del morale.

Naj se ne ugovarja s Petronijem: „Primos in orbe deos fecit timor“, kajti neumevno bi bilo, kako bi se mogel človek, ako bi mu ne bil prirojen verski čut, povzdigniti od materijalnih do duševnih stvari.

Da so pa tudi izobraženi in omikani jedini v tem, da je dolžnost izkazovati božanstvu čast potem bogočastja, to dokazujejo jeziki vsih narodov, njihovi slovarji, v katerih dobimo besede, ki se nanašajo na verske reči.

Vse to dokazuje, da je globoko vtisnjen v človeški naravi čut o potrebi vere, in vsaka mogoča razlika gledé oblike ga ne more izbrisati.

Iz tega se jasno razvidi, da filozofi so v nasprotji s splošnim mnenjem narodov, ako uče, naj se vera opusti in naj se prezira vsaka odvisnost od Boga. Sicer pa niso niti sami edini v svojih trditvah.

Seneca piše: *Mentiuntur, qui dicunt, se non sentire esse Deum; nam etsi adfument interdium, noctu et soli tamen dubitant.*

In Didérot je rekel nekemu znancu, ki je trdil, da vé za gotovo, da razven tega življenja ni drugega: „Jako dvomim, ali ti to veš“. Voltaire sam je izjavil nekemu brezvercu, ki je trdil, da je dokazal resnično bogotajstvo: „Srečni vi, jaz nisem prišel do tega“. Lahko bi navajal izreke Rousseau-a, Cabanis-a, Schoppenhauerja, Schelling-a in drugih, a bojim se, dolgočasiti častiti zbor.

Samo jeden izrek Goethejev naj tu navedem, ki ga je zapisal v vedrem trenutku svojih dvomov, v pismu na svètnika Schlösserja: „Značaji, ki bi zaslužili naše globoko spoštovanje, postali so redki. Visoko moremo ceniti samo one, ki ne iščejo samih sebe. Priznati moram, da sem našel take značaje samo tam, kjer sem našel življenje urejeno po verskih načelih, kjer sem našel vero, ki je imela nerazrušljivo podlago, vero, ki je slonela skoro sama na sebi, vero, ki ni bila odvisna od časa, ni od njegovega duha, ni od njegove vede“.

Iz tega, kar smo slišali, je tedaj jasno, da tudi filozofi niso jedini v načelu, ali moremo imeti vero, katera je po soglasnem mnenju narodov venderle del morale, in da v tem niso bili jedini v naslednjih dobah svojega življenja.

Iz tega se dá sklepati, da splošnost načela, o katerem trdé, oni da živi v občí zavesti gledé na moralo, izpodbijaajo njihovi lastni nauki.

Pa poglejmo, ali je res, da v človeškem rodu je mnenje soglasno gledé na ostali del nravstvenih načel.

Nikdo ne bode tajil, da vsi ljudjé so vedno priznavali resnico, da nektera djanja so nravstveno dobra, in druga da so nravstveno slaba. Ali kakor je res, da sodba narodov je jednaka gledé na nekatere splošne nauke morale, prav tako je tudi resnično, da se cenijo ti nauki v posamičnih slučajih na najrazličnejše načine in da se dela tisoč in tisoč izjem.

To nam potrjuje zgodovina, ki pripoveduje o grozovitostih, o igráh gladjatorjev, o poligamiji in o drugih ostudnostih, o katerih je bolje, da molčimo.

A tu ostanejo filozofi in pravijo: Dobro, tako je bilo. A take grozovitosti značijo samo posamezne dobe v razvitku omike, in sme se trditi, da prav ideja o najvišjem bitju, ideja božanstva, je uzrok neštevilnim vražam, neštevilnim zlorabam in neštevilnim ostudnostim.

Kakoršna je bila ideja o božanstvu, takošni so bili tudi društveni odnošaji. Vsi uravnateljji in novotarji družbe so skušali v prid morali ustvariti idejo božanstva kolikor mogoče čisto, kajti ona je vplivala na nravnost ravno po čutu spoštovanja in vsled česčenja, ki se mu je izkazovalo. In kako je treba vzeti krščanskega Boga s stališča sedanjega razvitka človeškega mišljenja? Vsakdo si ga predstavlja po svoji duševni zmožnosti. Vsled napredovanja omike se je pa prišlo vedno bolj do spoznanja, do lastnosti, da popolnost božanstva je čisto

slučajna, in sedanja omika je končno dognala, da jedino le razum, brez ozira na božanstvo, sodi o pravem in krivem, o dobrem in slabem; razum daje zakon, po katerem se mora človek ravnati pri svojih dejanjih, razum zadošča, da zagotovi blagostanje posameznikom in narodom. Vsa morala bi se lahko združila v naslednji stavek: spoštuj samega sebe in osebno dostojnost svojega bližnjega.

Pred vsem bodi mi dovoljeno tu opomniti, da je zgodovinsko napačno, da bi bili našli moderni filozofi geslo „spoštuj človeka, njegovo čast in dostojnost“. Zapoved spoštovanja človeške časti je že veljala v začetku krščanstva, kajti naš gospod Jezus Kristus je priporočeval: „Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe“. In sv. Ivan Evangelist je učil: „Ljubimo se med seboj!“ in celi svet spričuje lahko, da ta zapoved je bila skozi 18 stoletij vir neusahljive ljubezni.

A pogledjmo, ali so si ti filozofi jedini glede morale; ali so njihovi nauki sposobni, da uplivajo uspešno na npravstveno odgojo mladine, da branijo osebno dostojanstvo in mirno medsebojno življenje ljudij?

Ti novotarji, ki zastopajo te nove idejale, se cepijo v dve glavni vrsti. Eni so takozvani pozitivisti, drugi pa racijonalisti. Eni in drugi pa pridejo po različnih potih do istega neplodnega konca, do neodvisne ali svetne morale. Prvi smatrajo vir človeškemu znanju in vsaki gotovosti edino to, kar skusimo in izvemo po svojih čutih.

Positivisti soglasno kličejo, da proste volje ni, in da kdor misli, da je, sam sebe vara. Dejanja, pravi Spencer, jeden najznamenitejših privržencev te šole, dejanja se zdè, kakor bi ne bila podvržena nobeni sili po kakem posebnem pravilu, in misli se, da je določa neki nepoznan in neodvisen vzrok, kateri mi imenujemo volja. Ali se ve da, to navidezno določanje je iluzija, ki nastane vsled komplikacije bioloških sil, ki delujejo.

Tedaj je jasno, da, ako vsa naša dejanja so učinek materije, ne moremo več govoriti o prostosti, in ker so edino le prosta dejanja predmet morali, pozitivizem uniči predmet morale in izključuje vzvišeni princip osebne človeške dostojnosti.

Ali so si pa edini glede principa morale? Mi trdimo, da, ako se vsprejmejo nauki pozitivizma, je nemogoče, ustvariti pravilo stvarne nepremenljive in vesoljne morale. Vse, kar spada v krog sensitive skušnje, ne more biti drugače nego konkretno, materijalno, določeno, slučajno.

In slednjič, kakoršno je znanje človeka, take so tudi njegove težnje, tak je konec, kateremu je namenjena človeška narava. Ako tedaj znanje človeško ne more segati čez čutne predmete, morejo biti predmet človeškim težnjam, zadnja svrha — človeški naravi, samo čutne dobrote, tedaj omejene, določene po času in kraju, in premenljive.

Naravna posledica temu pa je, da se poštenost in hudobnost človeških dejanj sodi po tem, ali se bolj ali manj ujemajo s čutnimi dobrotami, katere so pa omejene, minljive, določene po času in kraju. Pozitivisti tedaj ne morejo postaviti obče veljavnega principa morale.

In res, nekateri, kakor n. pr. Stuart Mill, smatrajo podlagi morale korist, ali princip največje sreče; pravijo, da djanja so dobra v razmeri s srečo, katero ponujajo, in da sreča sama se mora želeti kot svrha. Ali vsakdo vidi, da princip morale, ki je izrečen v tem pravilu, ni objektivni, ni nepremeljiv, ni vesoljen. Ni objektivni, kajti težko najdemo kaj bolj subjektivnega, kakor zabava, ako jo smatraš kot najvišje pravilo. Ni nepomenljivo, ker menjuje po značaju, nadarjenosti, starosti, odgoji, navadi, kraju in času.

Carrau pravi: Treba je priznati, nič ni bolj različnega, kakor pojem največje sreče, ter dostavlja: Ne samo vsaka starost in vsak narod ima posebne nazore gledé na srečo, ampak ne dobiš niti dveh oseb, ki bi o tem enako mislile; da, niti jednega človeka ne dobiš, ki bi v dveh različnih dobah svojega življenja o tem enako mislil.

Tako pravilo tedaj ni splošno in ne obsega niti od daleč vsa krepostna dejanja.

Po tem pravilu bi ne bilo npravstveno dobro nobeno dejanje, s katerim skrbi človek za dobro drugih ljudij. Po teh naukih bi bil na pr. oče Damijan, ki je šel med gobove v Molokoj, da jim streže in jih tolaži, in je nazadnje sam obolel in umrl, pravi bedak.

Po Spencer-ju se dá izraziti princip morale takole: Dejanje je dobro, kolikor pomore do svrhe.

Princip bi bil dobro izražen, ako bi se ne stavila svrha v zemeljsko srečo in v popolnjenje človeškega rodu. Dalje bi se smelo vprašati, ali postavlja kot vodilo morale samo srečo človeškega rodu, ali samo zasebno srečo posameznika, ali pa obe. Ako obé, je to nemogoče, kajti pogostoma pride posameznik v položaj, da mu je žrtvovati lastno zemeljsko srečo, ali pa odpovedati se skrbi za srečo človeškega rodu. Ako se postavi kot vodilo morale zasebna sreča, se pride do nesmisli, kakeršne se nahajajo v naukih Milla Stuarta. Ako pa je vodilo edino le korist in sreča človeškega rodu, poniža se človek na podlo orodje in izgubi popolnoma svojo dostojnost.

Pa filozofijo pozitivistov uničuje tudi moralna obveznost, kajti moralna obveznost in fizična sila se izključujeta.

Naj dela človek, kar hoče, po naukih pozitivistov mora se udati vedno le zakonom narave, katerim se snov ne more ustavljati. Tedaj ni nikakega razloga, zakaj bi delal dobro in se varoval slabega. Tedaj se nam ni treba čuditi, da pozitivistični filozofi so navajeni gledati vsa največja zlodejstva s popolno ravnodušnostjo.

Tedaj je res, da pozitivizem uničuje popolnoma moralni red, ker zanikuje subjekt, pravilo in obveznost.

Omenili smo, kakó skušajo pozitivisti zaman raztolmačiti moralno obveznost.

Radi tega se tudi ni čuditi, ako je bilo brati v nekem nemškem leposlovnem listu, da po današnji vedi se ne dá več zagovarjati deset božjih zapovedij.

Vera v Bogu je znak nižje stopinje omike, in prva zapoved, tako pravi ta list, ima se glasiti v bodoče: Služi človekoljubnosti, druga in tretja zapoved se morate odpraviti. Četrta zapoved ni opravičena, ker se ne more nikogar siliti k ljubezni, peta zapoved se mora bolj odločno naglašati, šesta bi se morala glasiti precej drugače; sedma in osma bi se morale natančneje določiti z ozirom na današnje razmere omike.

Pravimo, da temu se ni čuditi; saj je naravno, da kdor nima vere, si prikroja moralo, kakor mu boljše kaže, in bilo bi prav čudovito, ako bi ohranil čednost brez vere, katera edina je sposobna, vdihniti mu čednost.

(Dalje prih.)

„S“.

Misli o ponavljalni šoli.

Ponavljalna šola je popolnoma odveč, slišiš prepogosto. To sodbo izrekajo tu in tam tudi omikanci. Stvar je vsekako vredna, da izražamo nekatere misli o ponavljalni šoli. Na podlagi starega, zdravega pedagogičnega načela, da je ponavljatev duša vsega pouka, in pa z ozirom na šolsko obiskovanje in njega olajšave so osnovali leta 1874. omenjene šole. Seveda je bila druga točka v očeh postavodajalca važnejša od prve, ker so vpeljane po deželi in sicer tam, kjer kmetško prebivalstvo največ zaradi ubožnosti lastnih delalnih močij potrebuje, to je svoje otroke k delu sili. Zdrav, krepak 13, 14 leten deček, telesno močno razvita deklica jednake starosti, sta gotovo za kmetovalca kaj izdatna podpora. Ni se tedaj čuditi, da v deželah, kjer je določena osemletna hoja v šolo, pogosto izražajo željo, da naj bi se le tà skrčila na šestletno dolžnost. Pri nas pa tudi naletiš na ljudi, ki pravijo, moj otrok že zadosti ume, bere dobro, lepo piše in računiti zna tudi dovolj za njegove potrebe; čemu pa naj hodi še v šolo? Najdejo se tudi taki, ki pravijo, moj otrok se v 6 letih (?) nič ni naučil, se tudi v ponavljalni šoli nič ne bode. Takim ljudem ne moreš dati družega prepričanja; še tako dobro, jedrnato govorjenje bi bilo brezuspešno. Da se tako in jednako besediči, izvira največ od tod, ker ljudem še veliko, veliko manjka do pravega pojma o ljudskem šolstvu, o šolskem pouku sploh. Oni mislijo, otroci se uče molitvice, se uče brati, pisati, računiti in -- po besedah nekaterih olikancev (?) -- dru-

gih nepotrebnih rečij. Ne vedó tedaj, da je učiteljeva naloga učiti in odgojevati, da je naše delo izobraževanje duha in srca. Da je ta resnica tako malo poznata, je skoraj gotovo kriva stara šola naša. Tu je bil pouk urezan le bolj za svet pri običajnih javnih skušnjah, za premije, uredjen je bil čestokrat kot nekaka „dresura“ za prepotrebni (?) nemški jezik. Lepa pisava, gladko recitiranje raznih „regele“ itd. je bila glavna zahteva. Novejša uredba ljudskih šol se ne uklanja edino uspehom, ki služijo le zunajnemu svetu. To je, če bi se smel rabiti izraz „slaba stran“ novih šol, premalo je krika. Vendar nas to ne more motiti; le enakomerna razvitev duha in srca stori človeka, kar nam pričajo duševni velikani vseh časov in narodov. Kaj lepo in odločno sodi o tem naš Gregorčič, ko pravi: „Le tisto omiko jaz štejem za pravo, ki voljo zadeva, srcé in glavo, vse troje! Nebeško solnce zlató omike vzorne najlepše je slika, kot ono naj bode človeška omika. Kot ono nam svetlo bodi v glavi, kot ono prijazno in gorko srcé, in trdno, značajno po poti pravi vodimo korake krepke!“

Resnično je, da so učenci, katerih um tudi po večletnem šolskem obiskovanji ostane nerazvit, pri katerih ne dosežemo postavno zaznamovanega smotra; ali se pa sme reči, nič se niso naučili, um ostal je nerazsvetljen? Nikakor ne! Nravna stran pouka in šolskega življenja sploh rodila bode gotov sad. — In kaj z onimi, ki pravijo: moj otrok dovolj zna. Zemeljski zakladi minejo, ako vedno le s kupa jemljemo. Isto tako je z duševnim blagom. Kakor mora naša skrb biti one ohraniti in povišati, tako je tudi z duševnimi zakladi. Sploh je pa čas šolskega pouka jako kratek, če vzamemo v poštev od dolgih let življenja le par let šolskega obiskovanja, večinoma poldnevnega pouka, ako mislimo na počitnice, praznike in druge slučaje, ki ovirajo pouk, kakor bolezen, slabo preskrbljene šole z učili, zanikrnost, lenoba otrok itd. Poleg tega je jemati ozir na naravo otroškega duha. Ta je do 12. leta še dokaj teman. Obzorje duševno raste enakomerno s starostjo človeško. Kdor ima kupe zlata in jih neporabne hrani v železni omari, ta ne pozna vrednosti denarja. Mrtva roka ne prinaša koristi. Tudi duševno življenje je imel pesnik pred očmi, ko nam je zaklical: „Ni praznik, predragi mi, naše življenje, življenje naj bode ti delaven dan!“ Čas beži, nove potrebe se kažejo in rastejo. Vsakdanji poklic že zahteva vporabo vseh sil, zahteva vse moči duha in telesa. Za življenje ne zadosti več, da je človek le v svoji stroki doma, da razume gospodariti le pri domačem ognjišči. Tudi občina, dežela, država ga potrebujejo, samooprava zahteva to.

„Dolžan ni samó, kar veléva mu stan, kar móre, to móž je storiti dolžán!“ Te zlate besede našega pesnika veljajo vsakemu. Razna društva, zbori in odbori iščejo njegove moči, ga kličejo na delo, ki bode tolikanj bolj uspešno in plodonosno delo, kolikor, razu-

mniši bode svetovalcev dejanje in nehanje, kolikor svitleje bode v njihovih glavah;

Učeči mladini je tedaj sveta dolžnost v šoli dobljene znanosti ne le ohraniti, ampak tudi množiti. Vsak, ki je, naj si bode za skrčenje časa šolske dolžnosti, ali za odpravo ponavljalne šole, je neprijatelj narodove izomike, njegove sreče.

Ponavljalnica potrebuje preosnove in sicer prvo v tem, da se pod drugim imenom n. pr. nadaljevalna ali napredovalna šola osnovi povsod. To ime zasluži že zaradi tega, ker nima le ponavljati naukov, ki jih podaje vsakdanja šola, ampak kar je večje važnosti, ona jih dopolnuje in razširjuje. Da pa je moči to doseči, se mora število ur pomnožiti in dolžnost hoje v to šolo povišati.

Domoljubi! Delajte za izobrazbo naroda, za njega vsestranski napredek, ker le temu ima sijati lepše solnce boljše prihodnosti in vprašajte se z duševnim velikanom Kantom: „Wie woll't Ihr die Menschen glücklich machen, wenn Ihr sie nicht weise und sittlich macht?“

Ivan Okorn.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Konec.)

Število pomožnih močij brez spričevala je neznatno, le tirolsko učiteljstvo sploh, dalmatinski in gališki učitelji delajo nekako izjemo. Število učiteljstva z zrelostnim spričevalom se mora povsod na tej višini ohraniti zaradi zakonitih določb. Razmere zaradi učiteljic za dela so še zelo različne, in postanejo polagoma jednostavnejše, ko bode sčasoma pouk v ročnih delih relativno obvezen.

Učitelje brez spričeval imajo na Kranjskem vsa glavarstva, izimši Ljubljana in Postojina; za meščanske šole izprašani učitelji se nahajajo samo v glavarstvih Kranj, Krško, Ljubljana in Postojina. Za meščanske šole vsposobljene učiteljice samo Ljubljana; učiteljic samo z zrelostnim spričevalom le v Ljubljani ni; učiteljice brez vsacega spričevala so le v glavarstvih Ljubljanska okolica in Postojina. Učiteljic za ročna dela Črnomelj in Ljubljanska okolica sploh nimata; izprašane so pa le v Kranji in v Ljubljani.

Redne razmere v Avstriji od petletja do petletja močno napredujejo. L. 1880. je bilo še 12·6⁰/₁₀₀ skupnega učiteljstva brez spričevala, l. 1890. pa le 5·3⁰/₁₀₀. Poostriale so se samo na Tirolskem, kjer je bilo l. 1875. učiteljstva 22·1⁰/₁₀₀ brez spričevala, l. 1890. pa 26·1⁰/₁₀₀. Najpopolnejše so bile v tem pogledu že pred 15 leti razmere v Zgornji Avstriji, kjer je bilo že takrat le 0·1⁰/₁₀₀ učiteljstva brez spričevala. Najmočnejše so se zboljšale v sudetskih kronovinah, kjer je bilo l. 1875. učiteljstva

19·2% (Češka), 13·5% (Moravska), 18·3% (Šlezija) brez spričeval, zdaj ga je le še 3·8%, 3·0% in 2·4%. Boljšale so se sicer razmere dosledno pri učiteljih in učiteljicah, vendar so vspehi pri učiteljih boljši.

Med učitelji je imelo l. 1880. samo 71·6% spričevalo usposobljenosti, 15·0% zrelostno spričevalo, 13·4% pa nič spričevala; l. 1885. je poskočilo prvo število na 79·7%, drugo na 16·1%, tretje je palo na 4·2%; l. 1890. pa vidimo pri 85·3% učiteljev spričevala vsposobljenosti, le 10·1% je bilo samo zrelih in 4·6% sploh neizprašanih. Drugače pri učiteljicah. Učiteljic je bilo l. 1880. samo 68·3% vsposobljenih, 21·2% zrelih, 10·5% sploh neizprašanih; l. 1885. je bilo 72·3% vsposobljenih, 22·3% zrelih in 5·4% sploh neizprašanih; l. 1890. pa 76·2% vsposobljenih, 11·2% zrelih, 5·3% popolnoma neizprašanih.

Na Kranjskem nahajamo 1880. l. 64·0% učiteljev vsposobljenih, 11·9% zrelih, 24·1% sploh neizprašanih; 1885. l. že 78·3% vsposobljenih, 17·8% zrelih in 3·9% neizprašanih; 1890 l. pa 81·4% vsposobljenih, 10·3% zrelih, 8·3% neizprašanih; učiteljic pa 1880. l. 58·1% vsposobljenih, 40·2% zrelih, 1·7% neizprašanih; 1885. l. 87% vsposobljenih in 13·0% zrelih; 1890. l. 73·2% vsposobljenih, 13·6% zrelih in 6·9% neizprašanih.

Za uredbo osebnih in službinskih razmer učiteljev-vojakov so skrbeli po posameznih kronovinah praviloma posebni deželni zakoni. Z ozirom na te določbe so se jemale pri popisovanju tudi vojne dolžnosti učiteljev v poštah.

Od vsacih 100 učiteljev je bilo torej 3·7% rezervnikov, 10·7% nadomestnih rezervnikov, 4·3% brambovcev, 49·3% črnovojnikov in 32·0% vojaštva prostih; na Kranjskem posebej pa 6·9% rezervnikov, 8·8% nadomestnih rezervnikov, 4·4% brambovcev, 39·0% črnovojnikov, 40·9% vojaščine prostih.

Z učiteljskimi prejemki se zadnji popis ni pečal, ker so po vseh kronovinah že zakonito uredjeni, ker spadajo v rubriko statistike o šolskih potrebščinah, in so se osrednji statistični komisiji zdele pozvedbe in njih vspeh za objavo na tem mestu nepotrebne. **E. Lah.**

Književnost.

Ročenka. Rozhledy po škotství a písemnictví paedagogickém. Ročník I., 1894. Uspřádal (uredil) prof. Dr. Jan. V. Novák. V Praze 1894. Nakladem spolku Dědictví Komenského. 252 st. velika 8°. Cena 5 K 20 h, za člana 2 K 60 h.

To je naslov najnovejši knjigi, kojo je izdalo društvo Dědictví Komenského, koje društvo je osnovalo učiteljstvo „češko-slovanske“ v trajno oslavo neizginljivega spomina J. A. Komenskija o prilike tristoletnice njegovega rojstva. Namen društvu je pospeševati in povzdigniti pedagoško slovstvo (češko) in mladinske spise; dajati svojim članom spise, bodisi po zelo znižani ceni (letos 50%) ali celo zastonj; s prebitkom podpirati učiteljske sirote iz kraljevine Češke.

To knjigo je dobil poročevalec na ogled in to vsled posredovanja sl. uredništva Beseda Učiteljská, katero je prosilo založnike in pisatelje pedagogičnih spisov, naj bi oni blagovolili pošiljati (k boljšemu spoznavanju in spojitvi čeških učiteljev sè slovenskimi), novo izdane knjige. Naj mu je tu dovoljeno za tako ljubav izreči najiskrenejšo zahvalo!

V predgovoru piše g. urednik, da je to poskus pregleda o razvijanju pedagogičnega delovanja Čehov in bralce seznaniti z najiminennejšimi pojavi pri tujih narodih, zlasti slovanskih.

Veliko in hvalevredno nalogo si je stavilo sl. društvo in ta knjiga je za vsacega šolnika velezanimiva, pogrešam le o književnem delovanju Slovakov, Poljakov, Rusov, Črnogorcev. Gotovo se bode to v drugem zvezku nadomestilo.

Knjiga razpravlja o češki literaturi 1882—1892 in 1893, ima pregled novejšje pedagogične literature srbsko-hrvaške in novejšje slovensko pedagogično slovstvo, o katerem je pisal Radoslav Knaflič, preložil v češčino G. Lego. V tem članku častno piše o slovenskih učiteljih; opisuje delovanje in vsebino Učit. Tovariša in Popotnika; slika vrlo delovanje napredujočega Pedag. društva v Krškem, Vrta ter slednjič omeni o Popotnikovem koledarju. Knjiga ima toliko gradiva, da mi ni možno o vsem pisati, ker bavi se dalje z najiminennejšimi pojavi iz šolske organizacije v Švici, na Ogorskem, Hrvaškem, Srbskem, Bolgarskem, Rumunskem, Rusiji, Franciji, Italiji, Švedskem in Angliji; ima zanimiv sestavek šolskih postav iz l. 1893.; opisuje stan in delavnost učiteljskih društev na Češkem, Moravskem in v Šleziji in delovanje deželnih zborov v teh deželah glede šolstva. Slednjič ima pregled člankov v učiteljskih listih in mladinskih spisov iz l. 1893. ter kratko zgodovino društva „Dědiktvi Komenskeho“.

Iz te velezanimive knjige hočem prihodnjič še kaj omeniti, ter ob jednom izražam željo, naj bi si naše sl. Pedag. društvo v Krškem stavilo tako nalogo ter opisalo vsaj razvoj našega slovstva.

Janko Toman.

L i s t e k.

Na Gregorčičevem domu.

Spomenica o petdesetletnici rojstva pesnikovega.

Dné 15. vinotoka dovršil je naš planinski slavec, Simon Gregorčič, 50. leto svojega življenja. Tem povodom dovolim si opisati v naslednjih vrstah svoj pohod njegevega rojstvenega doma tam gori pod Krnom, v divnem, „planinskem raji“ . . .

Dné 16. grudnia 1881. l. stopil sem prvič pred čestito obličje slavnega našega pesnika ter sem preživel v njegovi velezanimivi družini ondu na solnčnem griču Rifemberškem blažene ure. In ko me je pozneje službena pot privedla tja gori v preslikovito Soško dolino, polotilo se me je hrepenenje, da si ogledam opevano torišče njegove mladosti.

Bilo je lepega nedeljskega jutra začetkom mal. srpana l. 1882., ko se napotim iz Kobarida gori na Libušnje. Dospevši navzgor k cerkvi, stoječi na zeleni ploščadi z nizkim obzidjem opasani, začujem jarni glas propovednika; ali ker sem bil vsled prenagle hoje od potú ves premočen, bal sem se stopiti v hladno cerkev; vrhu tega pa kot nepoznan tujec ljudstva nisem hotel motiti v pobožnosti, temveč sem se vdeležil službe božje pred cerkvenimi vrati pod milim nebom. Po maši predstavim se tačasna duhovnikoma na Libušinji in sta bila nastopna čestita gospoda: vikarij Fran Smrekar, ki je nedavno legel v grob tam v Medani na Goriških brdih in kaplan Janez Vuga, sedanji vikar v Kamnem pod Libušinjem. Ko njima razodenem namén in smoter svojega pota, reče mi dobrovoljni g. vikarij: „Zagrabite z nama dve, tri žlice juhe in po večernici izpremiva Vas midva gori na Vrsno, na zaželjeni dom Gregorčičev!“

In takó se je tudi zgodilo. Ob treh popoldne smo se napotili vsi trije z Libúšinj navkreber po strmi stezi, kojej na levo se vspenjajo kvišku navpično stoječe pečine, dočim na desno pod njo zeva globoki prepad. Po jednournem lazenji navzgor dospemo na visoko planoto, izza katere tu na severni strani v širnem polukrogu štrli v podnebje gorostasnega Krna sivo skalovje, kakor pravečne razvaline svetovnega amfiteatra.

Na omenjeni planoti so tri vasi: Vrsno, ki ina okolo 50 hiš, Selce, obsegajoče kakšnih 10 hišnih številk in pa Krn, ki šteje menda 26 posestnikov.

Na predlog g. voditelja-vikarja šli smo najprej mimo Vrsnega na jugoiztočni rob planote, kjer na poševni grivi rase mlado slivje. Vrsenci, videči nas stopati proti ome-njenemu robu, rekli so: „Ti gredó gledat Gregorčičev slap!“

„Dali ste njih slišali!“ opozori me g. vikarij. „Ti vedó, da je Gregorčič opeval svoj «slap grmeči» — evo ga tam-le!“

In zares! Ondu na levo, po globoki udrtini izpod Krnovéga vzožja nizdolu šviga bliščeč žarek peneče vode, katere enakomerni šum nam je zvenel na zavzeto uho.

„Vidite, tukaj okrog je naš pesnik čedo očetovo pasel“, pojasnuje mi čestiti naš Mentor. „In tam-le z onkraj slapa mu je drug odpeval“ . . .

Dolgo smo sedeli tam gori na zelenem njivnem vratji ter se naslanjali z očarujočo slikovitostjo razgleda po širnem okrožji, ki se je razgrinjalo od odnot gori pred našimi očmi. In čuj! Na onestranskem robu, visoko gori v planini nad slapom, razlegala se je lahkozveneča pastirska pesem, kakor tajnost odnev iz davno minolih dnij. Bili smo vsi trije ginjeni in blažene slutnje pesniške so nam prešinjale zamrknjene duše. Da, tukaj smo čutili i mi pesnikovo hrepenenje „nazaj v planinski raj“, kajti

Tu srečen pastirček je glasno pojóč,
Vesélje srca razodéval,
Poslušal je pótnik, po dolu gredóč,
In drug mu je z onkraj odpeval.

Britkosti in bóli tu nije poznál,
Pijóč le sladkosti je rasel; —
Da bil bi pač vedno tu gori óstál
In čede očetove pasel! . . .

Onemel je petja veselega glas
Srcé mu teró bolečine;
Zakaj je zapustil te rojstvena vás,
Zakaj je vas pustil, planine!

Da, diven je ta planinski raj Gregorčičev in ni čudo, da ga ne more pozabiti! Globoko doli vali bistra Soča svoje sinjezelenkasto vodovje, vijoč se v mičnih ovinkih po naročji slikovite doline, ki se razteza v dražestnih perspektivah tja doli proti sv. Luciji in navzgor do Kobarida ter dalje tja gori v Kot, pod vzožje mogočnega Stola. In tu nasproti, na jugozapadu dviga se kakor orjaški jez visokoslemni Kolovrat, po katerega jasnem temenu se razprostirajo zelene senožeti, dočim mu skalovito pobočje opasujejo senčnati gozdi. V očigled toli bujnej pokrajinske lepoti mora pač človeka navdihniti pesniško oduševljenje in kdor si je kdaj ogledal od tam gori prekrasni ta planinski raj, razumel bode še-le plastično slikovitost, ki govori iz vseh Gregorčičevih poezij.

Ko smo se navžili pokrajinske lepote, ki oblija vso odnotno panoramo, vrnilo smo se nazaj proti Vrsnem. Ondu nekje na voglu opozori me naš vodnik na rojstno hišo vel. g. dr. Gregorčiča in po nekaterih ovinkih ustavi me pred skromno hišo s slamo krito in na pročelji slamatimi kitami opleteno ter me vpraša:

„Kaj pravite: da-li si res naš Šime želi nazaj sem gori v tole hišo, kakor poje v znani svoji pesmi: Nazaj v planinski raj!“

„Gospod vikarij!“ odvrnem mu jaz malodane nejevoljen: „To je vendar simbolična podoba, v kateri si pesnik želi nazaj svojo mladostno nedolžnost in brezbriznost ali če

hočete: prirodno «prvotnost»! Sploh pa navdaja vse planince tisto nevrtešno domotožje in hrepenenje po njihovem „planinskem raji“, istotako kakor Primorce po njihovem morji. In rojstvena hiša, kjer je zagledal luč svetá, draga in svéta je pač slehernemu človeku, in naj si bode tista tudi lesena ali prstena ter krita i s slamo. In glejte gospod vikarij: Pred to-le skromno hišo mora priromati nekoč ves naš narod, da njo poslavi kot rojstveni dom uvekovečenega pesnika, ako si hoče prisvojati kulturo, prosveto in omiko!“

Kakor v znak pritrjenja stisnil mi je čestiti svečenik roko ter naju uvedel v hišo, kjer nas je vsprejel pesnikov brat Anton, sedanji gospodar na Gregorčičevem domu. Pri čaši zlatobojnega vina iz kleti pesnikove razgovarjali smo se potem dolgo, sedeči ob istej mizi, pri kateri je i on kot brezbrizni deček svoje dni posedal v krogu svojih roditeljev ter bratov in sestrá. Žal, da isti dan ni bilo domá nobenega družega sorodnika pesnikovega; mati je bila takrat na pohode pri poslednjem, oče pa je pasel svoje čede nekje gori pod Krnom. Pesnikov brat nam je pripovedoval marsikakšen zanimiv dogodeček iz mladosti njegove ter nas opozarjal na razne okolščine njegovega življenja. V tem nam je poteklo naglo nekaj ur.

Pri slovesu sem naposled napil vsej Gregorčičevej rodbini ter njega rojstveni hiši, sklenivši zdravico svojo: „Kakor je tista žena v evangeliju, slišavši propovedati božjega učenika našega, vskliknila: Blažena prsa, katera so Te dojila, istotako kličem jaz: — si parva licet componere magnis — Blagoslovljena hiša, v kateri se nam je narodil pesnik po milosti božji!“

Svetle solzé so zalesketale v očeh pesnikovega brata, kateri nas je ves ginjen spremlil izpod strehe rojstnega doma njegovega. Odhajajoči ozrli smo se še jedenkrat na skromni dom Gregorčičev, katerega je pač najlepše proslavil on sam v divni svoji pesmi „Kmetški hiši“ pojoč:

Mogočna nisi, ne prostorna
In stavlil te umetnik ni,
Bolj kot bogata si uborna,
Preprosta selska hiša ti! . . .

Ta hiša nam je mati krušna,
Domovju steber je častit.
Iz kmetških hiš nam hrana dušna,
Iz kmetških hiš omike svit!

„Zato ti slava peta bodi,
Oj zibelj naših boljših dnij;
Nebó ti tisoč sreč prisodi,
Ves blagoslov na té razlij!“

Prostoslav Kretanov. Holz

Naši dopisi.

Iz Bele Krajine. (Konferencija.) Dné 12. mal. srpana bila je v šolskem poslopi v Črnomlji okr. učiteljska konferencija, o kateri hočem poročati kratko.

1. Blag. g. nadzornik Jeršinović otvoril ob 9. uri predpoludne skupščino ter presrečno pozdravlja zborovalce s željo, da se bodo vse točke dnevnega reda obravnavale vestno in pazno; pozdravlja posebno preblag. g. Jožefa Riharja, novoiimenovanega voditelja c. kr. okr. glavarstva in predsednika c. kr. okr. šol. sveta ter mu izraža udanost in spoštovanje belokranjskega učiteljstva.

Gosp. voditelj se zahvali za pristrčni pozdrav, priporoča učiteljstvu vestno spolnovanje njega dolžnosti ter obljubuje, da bo isto vedno podpiral.

Na to mu predstavi g. nadzornik vse tiste učitelje, ki še niso imeli priložnost, predstaviti se.

Nadalje predstavi novodošla gosp. Fr. Mavrina, učitelja na Planini in gospodično Marico Šigon, učiteljico v Semiču.

2. Zapisnikarjema se izvolita jednoglasno g. Ivana Zupanec, učiteljica v St. Trgu in g. Ivan Zupanec, nadučitelj ravno tam.

3. Poročilo nadzornikovo. — Šolski okraj ima 20 javnih, 1 ekskurendno in 1 nemško privatno šolo. Vseh sist. učiteljskih služeb je 36, ker so pa prazne v Božjakovem, Gribljah, II. v Semiru in II. na Vinici, je vseh učiteljskih moči le 32. Gg. Križnar in Novak sta na odpustu.

Učiteljstvo je bilo z malimi izjemami prav marljivo, vspehi splošno povoljni in disciplina večinoma hvalevredna.

Branje. Pri branji pazi se, da otroci dobro naglašajo, pazijo na ločila ter bero glasno. Slovnica. Vaditi je posebno dvojino, ker rabijo Beli Kranjci mesto nje večinoma množino.

Spisje. Pisanje pisem vadi se bolj.

Računstvo. Učno snov je treba dobro in previdno razdeliti.

Zemljepisje in zgodovina se učita prav vsešno, vadi naj se temeljito čitanje zemljevida.

Naravoznanstvo. Za potrebna učila se je obrniti na okrajni šolski svet.

Lepopisje. Napredek splošno prav dober.

Risanje bodi prostoročno, v višjih oddelkih brez stigem.

Petje. Tudi dečke je dobro vaditi. Cesarska pesem poj se pravilno.

Telovaditi je kolikor možno.

Šolski obisk je splošno dovoljen.

Revnim učenkam je preskrbeti tvarine za ročna dela. Kmetijski pouk se mora bolj gojiti, ker imajo vse šole, razun dveh, urejene vrte. Uradni spisi so v redu.

4. Razgovor o raznih ukazih. — Za leto 1894/5 se dobi za 55 gld. 40 kr. več ubožnih knjig. Nove računice je rabiti že v letu 1894/5. Potovalni učitelj se ne dovoli. Pri ukazu o boleznih „Trachom“ želi g. Šetina, da bodijo ukazi slovenski, gosp. predsednik c. kr. šolskega sveta obljubi, da se to zgodi po možnosti. Na ukaz z dne 27. prosinca 1894, št. 216 se je pokončalo 150 hl hrostov. Pri ukazu o izpustnicah se odgovori na stavljen vprašanje, da je kolek za duplikate 1 gld., a takse ni. Z odlokom z dne 1. grudnia 1893, št. 2819 je rešen zapisnik lanske konferencije. (Konec prih.)

Društveni vestnik.

Izpod Leskovega grma dne 15. vinotoka 1894. Letoŕnje počitnice obhajali smo nekateri učitelji desetletnico učiteljevanja. O tej skromnej slavnosti dovoljujem si — ker drugi nočejo — prav ob kratkem poročati. — Res, da se nas ni zbralo bogsivedi koliko, tem pristréneja pa je bila zabava. Ob tej priliki zložili smo tudi na predlog g. nadučitelja L. lepo svotico za spominsko ploščo pokojnemu prezaslužnemu Iv. Tomšiču. To je bil nekaj sad naše sicer skromno osnovane v ostalem pa prav prijetne desetletnice. Upajmo, da nas bode ob dvajsetletnici — več, kar je sicer nekako čudno slišati, pa vender lahko mogoče. Želim vsem tovarišem-sošolcem do takrat krepkega zdravja, vsestranske sreče in uspešnega delovanja na šolskem in narodnem polji!

Dne 4. vinotoka imelo je učiteljsko društvo kranjskega okraja občni zbor. Zaradi prepiche udeležitve (bilo jih je samo pet) pa taisti ni bil sklepčen in zborovanje se je moralo odložiti na nedoločen čas. — Vreme res ni bilo kaj ugodno, vender pa ne tako, da bi ne bilo mogoče saj bližnjim in domačim gg. tovarišem udeležiti se zborovanja. Kolikor mi je znano, odložil je dosedanji g. predsednik svojo častno službo, g. podpredsednik pa je prestavljen iz okraja. Tako je prav za prav društvo brez pravega

vodstva. Sodeč po malobrojni udeležitvi tega obénega zbora je nekaterim g. tovarišem pač malo na tem, obstoji li društvo — ali — propade! Gospoda, ako človek premišljuje to stvar dalje, pride do čudnega zaključka. Nočem se pa o tem dalje izpuščati, ker iskreno želim, da bi dobra stvar propevala.

Ni še dolgo temu, kar se je izbila v tem okraji precej huda bitka. Bilo je to ob priliki volitve zastopnikov v okrajni šolski svét. Vsak učitelj, ki voli zastopnika, pričakuje gotovo od njega, da bo zastopal vsigdar koristi učiteljstva svojega okraja. Po mojem mnenji je volitev zadeva lastnega prepričanja. Popolnoma logično je tedaj, da je taisti izvoljen, komur večina učiteljev zaupa, da bo té dolžnosti najbolje izpolnoval. V smotru smo si tedaj popolnoma jedini. Da bi pa zaradi osebnosti trpela dobra stvar, to pa nikakor ne gre!

Ravno učiteljsko društvo pa naj bi bila vez, ki bi nas zjedini k složnemu, plodnosnemu delovanju. Saj smo se tudi drugod ob tacihih prilikah pošteno „skavsali“, pa smo si bili kmalu zopet dobri tovariši. Tako hodi tudi tukaj! Obračam se tedaj do vseh častitih tovarišic in tovarišev z nujno prošnjo, da duševno in gmotno podpirajo učiteljsko društvo tega okraja in naj nikar zaradi malenkostnih stvarij ne pripusté, da bi taisto — propalo. To bi bila sramota vsemu učiteljstvu tega okraja. Tega pa tudi ne zasluži društvo, ustanovljeno z velikim naporom in najlepšim smotrom — v korist slovenskemu učiteljstvu in milemu našemu narodu!

Pivčan.

V e s t n i k.

Imenovanje. Presvitli cesar je imenoval dež. in drž. poslanca, c. kr. prof. gosp. *Fran Šuklje-ja* centralnim ravnateljem c. kr. založbe šolskih knjig in mu podelil naslov in značaj dvornega svetnika.

Osobne vesti. Ravnateljem izpitne komisije za ljudske in meščanske šole v Ljubljani je imenovan g. *Fran Hubad*, ravnatelj tukajšnjega učiteljskega društva, članoma omenjene komisije pa glavni učitelj na učiteljski g. *Anton Funtek* in glavni učitelj na ženskem učiteljski g. *Viktor Bežek*. — G. *Ivan Nekerman*, nadučitelj v Podgradu, je imenovan c. kr. učiteljem na pripravnici za srednje šole v Proseku. — G. *Al. Godina*, izprašan učiteljski kandidat, je dobil službo na petrazrednici „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Trstu. G. *Vinko Brce* nastopil je službo pomožnega učitelja v Št. Lambertu pri Litiji. Gospod. *Amalija Vičič* je dobila službo v Dobropoljah. Začasna učiteljica v Škocijanu, *Antonija Mikota* je dobila začasno učiteljsko službo v Cerkljah. Začasni učitelj *Ivan Benedičič* iz Cerklj, ki je zadnji čas nadomeščal obolelega učitelja Maksa Ivanetiča na Dobovci, pride na 2. učno mesto v Veliki Dolini. Službo so začasno dobili izprašani učiteljski kandidati (kandidatinje): *Julij Slapšak* na Trebelnem, *Marija Bavdek* v Škocijanu in *Matilda Saje* v Šmarjeti.

Prvi letošnji „večer“ Slovenskega učiteljskega društva bode dné 7. listopada v dvorani Hafnerjeve pivarne. Začetek ob 1/2 8. uri. Gosti dobrodošli!

Za učiteljski konvikt je nabral v veseli družbi g. *Peter Gilli*, c. kr. poštar v Kropi 12 K 60 h, katere nam je poslal tanošnji nadučitelj g. Josip Korošec. Bog plati blagemu nabiralcu in darovalcem! Živeli vrli prijatelji ljudskih učiteljev!

Koncert „Glasbene Matice“ bode v prvi polovici t. m.

Skušnje učiteljske sposobljenosti pri c. kr. izpraševalni komisiji v Kopru prično se dné 12. listopada t. l.

Pesnik S. Gregorčič je podaril „Sloginim“ zavodom v Gorici o priliki svoje petdesetletnice za vsako leto krono, torej 50 kron. Za duhovnika *Brez* pokojnine je to pač lep dar. Bog mu daj dočakati še 50 let, če tudi brez pokojnine!

„Kjiznice za mladino“ prvi snopič za l. 1895. se razpošlje že početkom grudna. Ako se nabere dosti naročnikov do svečana, se bo nadaljevala. Cena trdo vezanemu snopiču 15 kr. ali 1 gld. 80 kr. na leto; nenaročniki plačajo 20 kr. za snopič. Naročnino je pošiljati Gabrščekovi tiskarni v Gorici.

Pokončna pisava — odpravljena. Kakor znano, uveli so pred par leti v ljudskih šolah strmo (navpično) pisavo namestu navadne ležeče pisave in to zaradi tega, ker morajo otroci pri strmi pisavi sedeti ravno. S početkom sedanjega šolskega leta pa je od-

pravljena po vseh čeških šolah strma pisava in vrnili so se k prejšnji, ležeži pisavi. Isto se je zgodilo tudi na Dunajskih šolah. Dotične naredbe naglašajo, da ne odgovarja strma pisava pričakovanju in da je posebno za hitro pisanje popolnoma nesposobna. Pravi vzrok tej nepričakovani odpravi pa je baje ta, da je Nj. Vel. cesar pred nekoliko tedni obiskal neko šolo, kjer so cesarju predložili tudi pisanke učencev. Spremnstvo izjavlja, da je cesar, ugledavši strmo pisavo, odmajal z glavo in odklonil pisanke, ne da bi bil izrekel svoje priznanje.

Šolsko. Od 136 državnih gimnazij je 8 nepopolnih in 128 popolnih, 65 nemških, 34 čeških, 23 poljskih, 7 dvojezičnih, po 3 laške in srbsko-hrvaške, 1 rusinska. Od 9 deželnih gimnazij so 4 nepopolne, 5 popolnih; vse pa nemške. Od 13 mestnih gimnazij je 6 nepopolnih, 7 popolnih; po 6 nemških in čeških, 1 laška. Tri škofovske gimnazije so vse popolne in nemške. Od 13 redovniških so 3 gimnazije nepopolne, 10 pa popolnih; 12 je po jeziku nemških, 1 pa poljska. Od gimnazij, ki jih vzdržujejo zakladi, sta obe popolni, po jeziku pa 1 nemška in 1 dvojezična. Od zasebnih gimnazij končno je 1 nepopolna, 2 ste popolni; po jeziku sta pa 2 nemški in 1 češka. *E. L.*

Šolsko. Od 54 državnih realk je 8 nižjih in 46 višjih; 36 nemških, 11 čeških, 4 poljske, 2 laški in 1 srbsko-hrvaška. Od 16 deželnih realk so 4 nižje, 12 je višjih; po jeziku pa 14 nemških in 2 češki. Od 4 mestnih realk je 1 nižja in 3 višje; 3 nemške in 1 laška. Jediná realka, ktero vzdržuje javni zaklad je višja in nemška. Od 4 zasebnih končno so 3 nižje in 1 višja; po jeziku pa 3 nemške in 1 češka. *E. L.*

Zahvala. Vsem onim mnogobrojnim vrlin Slovenkam in Slovencem širom naše domovine, ki so blagovolili tako prijazno spomniti se petdesetletnice moje ter so mi ali osebno, ali pismeno, ali brzojavno podali toliko blagodejnih izrazov in dokazov svojega somišljenja in sočutstvovanja, izrekan tem potem z ginjenim srcem najtoplejšo zahvalo. Bog živi vse moje prijatelje! Bog živi naš narod! Bog čuvaj domovino!

Na Gradišči, 17. vinotoka 1894.

Simon Gregorčič.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1034

o. š. sv. Na dvorazrednici na Dobrovi se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje II. učno mesto s 450 gld. letne plače.

Prosilke naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem do dne 17. listopada semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svet okolice Ljubljane, dne 17. vinotoka 1894.

Št. 779

o. š. sv. Na dvorazrednici na Vačah je stalno, oziroma začasno popolniti 2. mesto s prijemki IV. plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potem do dne 15. listopada semkaj vlagati.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 19. vinotoka 1894.

Listnica uredništva. G. — a v D. L.: Veseli nas, da ste se zopet oglašili. Bodemo vse porabili. Zdravi!

Listnica upravnništva. V tiskarni moramo poravnati račune; zato prosimo dolžnike prav lepó, naj radovoljno izpolnijo svojo dolžnost, da ne bo treba pri nikomur rabiti posilnih sredstev. To bi bilo neprijetno nam in njim!

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.